

Аналітичний звіт

ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ шляхом залучення до активних дій з виконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму

Київ
2023

Аналітичний звіт «Перспективи відновлення України шляхом залучення до активних дій з виконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму» створено ГО Київська Школа Рівних Можливостей у межах Ініціативи «Амбасадорки європейських змін» в рамках проекту «Підтримка діяльності УНП ФГС СхП у 2021-2023 рр.», який реалізує Інститут економічних досліджень та політичних консультацій за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Українська національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (<http://eap-csf.org.ua/>) – є мережею понад 140 громадських організацій України, що відстоює українські інтереси в рамках Східного партнерства. Платформа є частиною Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (ФГС СхП).

Форум громадянського суспільства Східного партнерства (<https://eap-csf.eu/>) – є унікальною багаторівневою регіональною платформою громадянського суспільства, спрямованою на просування європейської інтеграції, сприяння реформам та демократичним перетворенням у шести країнах Східного партнерства – Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Грузії, Молдові та Україні. Будучи громадським елементом СхП, ФГССхП намагається посилити громадянське суспільство у регіоні, підвищити рівень плюралізму у публічному дискурсі та політиці шляхом сприяння демократії участі та фундаментальних свобод. ФГС СхП – це позапартійна добросовісна неурядова організація.

ГО Київська Школа Рівних Можливостей – є членом Робочої групи УНП №1 – Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (ФГС СхП).

Тексти цього звіту є виключною відповідальністю ГО Київська Школа Рівних Можливостей і жодним чином не відображають точку зору Європейського Союзу чи Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

Контакти:

**Українська національна платформа
Форуму громадянського суспільства
Східного партнерства**
eap-csf.org.ua
unp.eap@gmail.com
www.facebook.com/unp.eap.csf

ГО Київська Школа Рівних Можливостей
<http://gender-ua.org>
gender@ukr.net
<https://www.facebook.com/ipoSEO>
+380501849292 (ЛарисаКолос)
+380504624326 (ІринаКонченкова)
+380958483585 (ТетянаТарасова)

Зміст

Резюме	4
Вступ	7
1 / Аналіз ситуації і документів	8
2 / Забезпечення прав дитини	10
3 / Запобігання та протидія дискримінації	14
4 / Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	17
5 / Практичне відпрацювання: участь Амбасадорок в адвокаційно-просвітницьких кампаніях	22
6 / Результати	27

Резюме

Аналітичний звіт є результатом дослідження за розширеною назвою **«Перспективи відновлення України шляхом залучення до активних дій звиконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму – зокрема жінок і дівчат з інвалідністю, які в рамках реалізації ініціативи отримують статус Амбасадорок європейських змін»**, а також – результатом аналізу активізму самих амбасадорок, які включилися, в межах цієї ініціативи, в адвокаційно-просвітницькі кампанії – у розрізі тематичних пріоритетів діяльності Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства на 2023 рік.

Звіт спрямовано на розкриття трьох пріоритетних напрямів:

- права дітей;
- гендерна рівність з оглядом на виклики сьогодення;
- недискримінація та реагування на виклики війни особливо щодо захисту прав і свобод українців, зокрема жінок і дівчат з інвалідністю та вимушених переселенок.

Хронологія щодо затвердження і реалізації Національної стратегії у сфері прав людини: затвердження Указом Президента України від 24 березня 2021 року; прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчої робочої групи з проведення оцінки прогресу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини» від 12 травня 2021 року; затвердження Урядом Плану дій на 2021–2023 роки з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини від 23 червня 2021 року.

Участь Амбасадорок у моніторингу – це можливість реально реагувати на дії держави і на виклики, обумовлені війною; спроба приєднання до громадянської позиції та бажання бути почутими і причетними до захисту прав людини у своїй країні.

Учасниками проекту засвідчено, що найуразливішою категорією перед жорстокими реаліями повномасштабної війни виступають діти. «Діти війни» стали темою обговорення на спеціальній коуч-сесії, а також назвою вистави, підготовленого для адвокаційно-інформаційних кампаній. **Забезпечення прав дитини** – пріоритетне завдання для держави і громадського суспільства. Зокрема, першочерговою ціллю §18 Стратегії є забезпе-

чення і захист прав дітей в Україні відповідно до загальновідомих міжнародних стандартів та з урахуванням найкращих інтересів і думки дитини під час прийняття рішень, які стосуються. Війна РФ проти України порушила всі права дітей, і найголовніше – право на життя.

Встановлено, що Постановою Уряду від 22.03.2022 № 349 врегульоване питання влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування, у тому числі дітей, розлучених із сім'єю, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування.

З метою посилення захисту прав дітей упродовж 2022 року Міністерством соціальної політики України було проведено модернізацію Єдиної інформаційної автоматизованої системи «Діти», призначеної для зберігання, обліку, пошуку та використання даних про дітей. У розвиток цих дій 18 липня 2023 року Уряд своїм розпорядженням № 634-р затвердив План заходів на 2023 рік щодо розвитку Єдиної інформаційної системи соціальної сфери в межах реалізації Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери. З метою вирішення питань щодо повернення тимчасово переміщених (евакуйованих) дітей – громадян України прийнято спеціальну постанову Уряду від 07.07.2022 № 794.

З'ясовано, що в умовах війни порушуються права дітей на освіту. З часу військового вторгнення на території України зруйновано або пошкоджено 1702 шкіл та 1069 дитсадків. Усього від російських обстрілів постраждали 10% освітньої інфраструктури України.

Правами дітей держава опікується на всіх рівнях влади і місцевого самоврядування. Служби у справах дітей (або сім'ї та дітей) діють на регіональному, районному та міському рівнях і активно створюються у громадах. Права дітей на освіту захищає освітній омбудсмен.

Визначено завдання для влади і суспільства: підвищувати обізнаність населення про права дитини, механізми їх реалізації та захисту.

Стратегія передбачає формування ефективної системи **запобігання та протидії дискримінації в Україні**.

Виявлено, що всі громадяни мають доступ до дієвих засобів попередження та захисту від дискримінації; законодавство України у сфері запобігання та протидії дискримінації є узгодженим, ефективним, відповідає міжнародним, у тому числі європейським, стандартам та враховує найкращий світовий досвід і реальні виклики щодо забезпечення прав і свобод людини в Україні.

20 червня 2022 року Верховною Радою прийнято Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» (Стамбульська конвенція). Конвенція сприяє ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохоченню дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам справжньої самостійності.

Увага громадськості і держави до **захисту прав людей з інвалідністю**. Затверджено плани заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. План заходів зорієнтований на створення системи цивільного захисту із врахуванням потреб захисту і безпеки маломобільних груп населення, включаючи осіб з інвалідністю, в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Зокрема, цим Планом передбачені заходи щодо підвищення доступності об'єктів фізичного оточення, товарів, робіт та послуг для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Визначено, що державна політика стосовно національних меншин (спільнот) базується на принципі **недопущення дискримінації осіб, які належать до національних меншин (спільнот)** (Закон України «Про національні меншини (спільноти) України»). Окрема стаття 4 говорить про заборону дискримінації і передбачає, що

особи, які належать до національних меншин (спільнот), є рівними перед законом та мають право на рівний правовий захист, а будь-яка пряма чи непряма дискримінація цих осіб є неприпустимою.

Заслужовує на увагу ціль Стратегії щодо **забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків**, яка передбачає застосування комплексного гендерного підходу до формування, реалізації, моніторингу та оцінки усієї державної політики, в усіх сферах життя суспільства. Визначено, що жінки і чоловіки в Україні мають рівні права та можливості у всіх сферах життєдіяльності (Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року (2022) та Операційний план з її реалізації на 2022–2024 роки).

Вагомого значення набуває затвердження Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року, метою якої є комплекс невпровадження принципів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків і недискримінації за будь-якою ознакою в системі освіти та визначення шляхів дотримання гендерного підходу на всіх рівнях та сферах освіти.

У контексті розширення кола цільових груп для надання гуманітарної, психологічної, правової допомоги, соціальних та адміністративних послуг, Розпорядженням Уряду від 16.12.2022 № 1150 внесено зміни до Національного плану дій з виконання **резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека»** на період до 2025 року, який врахував нові виклики, пов'язані із повномасш-

табним військовим вторгненням РФ на територію України.

Здійснено аналіз Національної стратегії подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року. З'ясовано, що викликом щодо гендерної рівності в оплаті праці після війни залишається загроза неповернення українок та українців, які на даний час перебувають за кордоном.

Визначено, що ефективною умовою вирішення означених актуальних завдань є **участь Амбасадорок в адвокаційно-просвітницьких кампаніях**. Адвокаційна робота – важлива складова діяльності Школи Рівних Можливостей. Це дієва можливість досягати зміну громадах і у державі в цілому. Використовуються різні інструменти і різні форми проведення адвокаційних кампаній, які допомагають формувати в країні нові правила гри та змінювати наявні. Для учасниць ініціативи «Амбасадорки європейських змін» і цього дослідження, зокрема, важливо було набути навичок адвокації.

За цей час українською командою, зокрема у Німеччині, було проведено сім інформаційно-адвокаційних кампаній з показом театральних вистав і з живими діалогами, в яких був почутий голос українських дітей – майбутніх амбасадорок та їхніх наставниць – експертів з прав людини. Так на європейському рівні адвокатувалися інтереси і цінності України. Всього присутніх на цих заходах було понад 3500 осіб, серед них представники німецької місцевої влади, вчителі, молодь, прості німецькі громадяни, а також вимушені переселенці з України.

Вступ

Аналітичний звіт «Перспективи відновлення України шляхом залучення до активних дій з виконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму» створено групою амбасадорок під керівництвом Тетяни Тарасової, кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України.

Звіт є результатом дослідження з трохи розширеною назвою «Перспективи відновлення України шляхом залучення до активних дій звиконання Національної стратегії у сфері прав людини найменш захищеного під час війни прошарку українського соціуму – зокрема жінок і дівчат з інвалідністю, які в рамках реалізації ініціативи отримують статус Амбасадорок європейських змін», а також результатом аналізу активізму самих амбасадорок, які включилися, в межах цієї ініціативи, в адвокаційно-просвітницькі кампанії – у розрізі тематичних пріоритетів діяльності Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства на 2023 рік¹.

31 липня – 1 серпня відбулася Стратегічна сесія Керівного комітету УНП ФГС СхП у Львові, яка підсумувала реалізовані за останній час кроки і на якій були обговорені плани на майбутнє. Було визначено мету УНП на 2024-2026 роки: бути мережею проактивних ОГС, які співдіють задля повоєнної відбудови та сприяння набуттю членства України в ЄС. На цей період визначено чотири стратегічні цілі:

- Адвокація членства України в ЄС;
- Формування пропозицій щодо трансформації політики Східного партнерства;
- Розширення синергії між ОГС для посилення процесів повоєнної відбудови;
- Посилення спроможності УНП.

Зазначені мету і цілі УНП на 2024-2026 роки беремо на озброєння у подальшій діяльності Амбасадорок Європейських Змін.

---

¹ <http://eap-csf.org.ua/2023/03/16/priorytety-unp-fhs-skhp-na-2023-rik/>

1 / Аналіз ситуації і документів

Тема дослідження в межах ініціативи «Амбасадорки європейських змін» стосується адвокатування і розширення підтримки громадянського суспільства в рамках Східного партнерства компоненту гендерна рівність, зокрема, щодо посилення заходів, спрямованих на виконання Плану дій від 23.06.2021 № 756-р з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини.

Звіт спрямовано на розкриття двох пріоритетів Робочої групи УНП № 1, а саме:

- права людини, гендерна рівність з оглядом на виклики сьогодення;
- недискримінація та реагування на виклики війни особливо щодо захисту прав і свобод українців, зокрема жінок і дівчат з інвалідністю та вимушених переселенок.

А також розкриття пріоритету, обраного амбасадорками вході дослідження:

- забезпечення прав дитини.

Національна стратегія у сфері прав людини була затверджена Указом Президента України 24 березня 2021 року. Цей стратегічний документ охоплює широкий спектр питань у 27 основних напрямках. 27 параграфів визначають пріоритетні завдання держави, що стосуються, в першу чергу, законотворчої роботи у відповідних сферах. Саме це має забезпечити виконання Україною міжнародних договорів та інших зобов'язань стосовно прав людини, включаючи Угоду про асоціацію, яка, за своїм обсягом і тематичним охопленням, є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України.

У червні 2022 року Україна набула статусу кандидата на членство в ЄС. Тож процес наближення національного законодавства в обсягах, передбачених Угодою про асоціацію, в цілому, завершено, і реалізація Національної стратегії у сфері прав людини, зокрема, демонструє новий етап адаптації національного законодавчо-нормативного поля до стандартів ЄС.

Результатом виконання Національної стратегії вже сьогодні є втілення системного підходу в забезпечення прав і свобод людини, а також більш тісна взаємодія органів державної влади з місцевим самоврядуванням, громадянським суспільством та бізнесом.

12 травня 2021 року було прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчої робочої групи з проведення оцінки про-

гресу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини»². Міжвідомча робоча група (МРГ) – це консультативно-дорадчий орган при Кабінеті Міністрів України на період реалізації Стратегії. Основні завдання МРГ: моніторинг та оцінка прогресу реалізації Стратегії, проведення аналізу стану справ та причин виникнення проблем у сфері прав людини, підготовка пропозицій та рекомендацій щодо вжиття заходів для забезпечення ефективної реалізації Стратегії та водночас виконання зобов'язань України щодо утвердження та захисту прав і свобод людини відповідно до Конституції України, міжнародних та європейських стандартів у сфері прав людини. До складу МРГ входять як представники різних структур влади, так і науковці, а також лідери громадського сектору.

З метою ефективної реалізації Національної стратегії 23 червня 2021 року Урядом був затверджений План дій на 2021–2023 роки³, який визначив першочергові завдання держави, що мають бути виконані вже до кінця цього року.

Участь Амбасадорок у моніторингу – це маленькі кроки у реагуванні на дії держави і на виклики, обумовлені війною; спроба приєднання до громадянської позиції та бажання бути почутими і причетними до захисту прав людини у своїй країні.

Групою дослідниць було розглянуто і обговорено Національну стратегію і відповідний План дій, зроблено акценти на окремих параграфах і пунктах. Виявлені власні пріоритети, знайдені джерела інформації.

---

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/516-2021-%D0%BF#Text>

---

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756-2021-%D1%80#Text>

2 / Забезпечення прав дитини

Амбасадорки розпочали дослідження з визначення найболючіших для себе точок Національної стратегії. Внутрішнє опитування показало, що це порушення прав дітей, які на сьогодні виявилися найнезахищенішою категорією громадян перед жорстокими реаліями повномасштабної війни. «Діти війни» стали темою обговорення на спеціальній коуч-сесії, а також назвою вистави, підготовленого для адвокаційно-інформаційних кампаній.

Зрозуміло, що в полі уваги дослідників опинилась і однойменна Платформа «Діти війни»⁴. Це спеціальний державний портал, створений задокументованим Офісу Президента України як інструмент пошуку дітей, їх порятунку та визволення з місць примусового переміщення чи депортації. Координаторкою порталу «Діти війни» є Дарія Герасимчук, Радниця-уповноважена Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації. Дані стосовно дітей оновлюються щодня. Це єдина платформа, що надає актуальну та зведену інформацію про дітей, які постраждали внаслідок війни рф проти України (загиблі, поранені, зниклі безвісти, депортовані), та тих, кого вдалося розшукати і врятувати. На платформі розміщено багато корисної інформації для дітей, підлітків, батьків і вчителів, наприклад, правила поведінки у разі виявлення незнайомого об'єкта, 10 правил безпеки за кордоном, правила безпеки під час війни, рекомендації, як підтримати дитину, коли мама/тато на війні тощо. На особливу увагу заслуговує Довідник контактів організацій і установ, що надають допомогу в умовах воєнного стану, де зосереджені телефони гарячих ліній у різних сферах життєдіяльності держави і суспільства, від урядових структур до медичних, соціальних, аварійних служб і центрів правової допомоги. Довідник створений за ініціативи Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану за фінансової підтримки Уряду Канади. Доступ до платформи є в телефонному режимі (+380800501720) та онлайн (<https://childrenofwar.gov.ua/>).

Першочерговою ціллю §18 Стратегії є забезпечення і захист прав дітей в Україні відповідно до загальновизнаних міжнародних стандартів та з урахуванням найкращих інтересів і думки дитини під час прийняття рішень, які її стосуються.

Війна рф проти України порушила всі права дітей, і найголовніше – право на життя. Діти, які зростають в умовах війни, мають бути захищені нормами міжнародного гуманітарного права. Але для рашистів не існує жодних норм...

⁴ <https://childrenofwar.gov.ua/>

З 24 лютого 2022 станом на 14 вересня 2023 років, заданими Офісу Генерального прокурора, в Україні, в ході рашистських нападів, було вбито 504 дитини, поранено 1123 дитини; за даними Національної поліції України, 1233 дитини вважаються зниклими, 19546 - депортовані та/або примусово переміщені (за даними Національного інформаційного бюро, взятими з відкритих джерел рф, депортовано 744 тисячі дітей); 13 дітей, за даними Офісу Генерального прокурора, зазнали від рашистів сексуального насильства⁵.

5 липня 2023 року, у штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку, постійна представниця Великої Британії при ООН Барбара Вудворд, заявила, що дані ООН про кількість постраждалих від російської війни дітей є лише вершиною айсберга. Рашисти «депортували до росії сотні тисяч мирних українських громадян, зокрема, дітей, яких насильно розлучили зі своїми родинами.– нагадав Джеффри де Лаурентіс, заступник постійної представниці США при ООН. – Ці дії не є випадковими чи спонтанними, вони є частиною широкомасштабної та систематичної атаки на цивільне населення України. Російські війська продовжують атакувати райони явного перебування дітей, зокрема, школи, лікарні та житлові будинки»⁶...

Дитиною, постраждалою внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, згідно Закону України «Про охорону дитинства» (численні зміни до якого були внесені під час війни), вважається «дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні»⁷.

17 березня 2022 Постановою № 302 Кабінет Міністрів України створив Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану, до складу якого увійшли представники центральних органів виконавчої влади, громадських організацій та міжнародних організацій⁸.

Штаб здійснює:

- координацію дій всіх органів влади щодо евакуації дітей, зокрема дітей з інвалідністю та дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які проживають у закладах різних типів, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу тощо, з небезпечних територій, створення безпечних умов для їх перебування;

⁵ Титульна сторінка Платформи «Діти війни» <https://childrenofwar.gov.ua/>

⁶ <https://www.holosameryky.com/a/dani-oon-pro-postrazhdalyh-ukrajinskyh-ditej-ce-lyshe-vershyyna-ajsberha/7168409.html>

⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/217-2023-%D0%BF#Text>

- координацію дій і заходів щодо розміщення та задоволення потреб дітей, евакуйованих у безпечні регіони України, та переміщених у держави тимчасового перебування;
- здійснення контролю за постановкою дітей на консульський облік, а також за вирішення при цьому проблемних питань, та забезпечення повернення дітей до України після припинення воєнних дій;
- визначення шляхів і способів вирішення проблемних питань щодо захисту прав дитини в умовах воєнного стану та прийняття оперативних рішень;
- моніторинг дотримання соціальних стандартів та прав дітей в Україні у державах їх тимчасового перебування, а також організацію їх повернення в Україну;
- інформування громадян України та міжнародної спільноти про становище та потреби в захисті дітей в умовах воєнного стану.

У 2022 році ВРУ ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульську конвенцію)⁹. Стамбульська конвенція спрямована, зокрема, і на підтримку та захист дітей. При вирішенні проблем стосовно матерів права й потреби дітей мають завжди враховуватися.

Постановою Уряду від 22.03.2022 № 349 врегульоване питання влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування, у тому числі дітей, розлучених із сім'єю, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування¹⁰.

Протягом 2022 року Уряд вніс ряд змін до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини. Удосконалено законодавство України у сфері охорони дитинства відповідно до вимог Конвенції ООН про права дитини, міжнародних стандартів забезпечення та захисту прав дитини, зокрема щодо захисту дітей від усіх форм насильства

З метою посилення захисту прав дітей упродовж 2022 року Міністерством соціальної політики України було проведено модернізацію Єдиної інформаційної автоматизованої системи «Діти», призначеної для зберігання, обліку, пошуку та використання даних про дітей. У розвиток цих дій 18 липня

⁹ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text (в частині щодо прав дітей)

¹⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/349-2022-%D0%BF#Text>

2023 року Уряд своїм розпорядженням № 634-р затвердив План заходів на 2023 рік щодо розвитку Єдиної інформаційної системи соціальної сфери в межах реалізації Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери¹¹.

З метою вирішення питань щодо повернення тимчасово переміщених (евакуйованих) дітей – громадян України прийнято спеціальну постанову Уряду від 07.07.2022 № 794¹².

У листопаді 2022 року в Києві та у травні 2023 року у Житомирі відкрилися Центри захисту та соціально-психологічної підтримки для дітей, які постраждали або стали свідками насильства за моделлю Барнахус. Тут дитина не бачить кривдника, адвокатів, суддю та слідчого. З нею працюють так, щоб вона не отримала додаткової травми. Сама система, можливості фіксації роботи з дитиною, медичний огляд, психологічний супровід відповідають всім європейським стандартам. Такі центри вже працюють у Вінницькій, Тернопільській, Чернівецькій областях. Через війну тимчасово призупинена діяльність центру в Миколаєві.

Станом на лютий 2023 року, рашисти зруйнували або пошкодили 1702 школи та 1069 дитсадків. Усього від російських обстрілів постраждали 10 % освітньої інфраструктури України¹³.

Права дітей на освіту захищає освітній омбудсмен. Цю посаду сьогодні займає Сергій Горбачов. Звертатись до нього можуть діти, їхні батьки, вчителі і будь-які громадяни України (через форму на сайті або за електронною адресою). Цілодобово працює сторінка омбудсмена у Facebook¹⁴.

Правами дітей держава опікується на всіх рівнях влади і місцевого самоврядуван-

ня. Служби у справах дітей (або сім'ї та дітей) діють на регіональному, районному та міському рівнях і активно створюються у громадах. Кількість територіальних громад, у яких створені і функціонують служби у справах дітей (проміжне фактичне значення) за 2021 рік – 1422, за 2022 рік – 1438. Це дуже важливий фактор, оскільки робота в інтересах дітей здійснюється на місцях.

Завдання для влади і суспільства: підвищувати обізнаність населення про права дитини, механізми їх реалізації та захисту. (На жаль, інформація по цьому очікуваному результату у державному аналітичному звіті за 2022 рік відсутня.)

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2023-%D1%80#n8>

¹² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-2022-%Do%BF#Text>

¹³ <https://forbes.ua/money/10-osvitnoi-infrastrukturi-ukraini-postrazhdali-vid-obstriliv-rosii-skilki-zbitkiv-nanes-la-rf-ukrainskiy-osviti-20042023-13147>

¹⁴ <https://eo.gov.ua/>; ez@eo.gov.ua; <https://www.facebook.com/Education.Ombudsman.Sergii.Gorbachov>

3 / Запобігання та протидія дискримінації

Стратегічна ціль цього напрямку – ефективна система запобігання та протидії дискримінації в Україні.

Протидія дискримінації передбачена не лише Національною стратегією у сфері прав людини (§ 8), а й Угодою про асоціацію з Україною та іншими міжнародними документами, ратифікованими Верховною Радою. Зокрема – це Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки, яка нині оновлюється, а також Глобальні цілі сталого розвитку ООН і, відповідно, – Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, які у 17 сферах є орієнтирами для розроблення проєктів прогнозних і програмних документів, проєктів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України, а також, нині, з метою якнайшвидшого здобуття перемоги над рашистами і встановлення миру.

Всі громадяни мають доступ до дієвих засобів попередження та захисту від дискримінації; законодавство України у сфері запобігання та протидії дискримінації є узгодженим, ефективним, відповідає міжнародним, у тому числі європейським, стандартам та враховує найкращий світовий досвід і реальні виклики щодо забезпечення прав і свобод людини в Україні.

8 січня 2022 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про рекламу» щодо протидії дискримінації за ознакою статі», яким удосконалено правове регулювання у галузі реклами щодо протидії дискримінації за ознакою статі, що відповідає зобов'язанням України відповідно до Конвенції ООН з ліквідації усіх форм дискримінації щодо жінок; введено поняття дискримінаційної реклами. Зокрема, цей Закон дає чітке визначення дискримінаційній рекламі за ознакою статі – як такої, що «містить твердження та/або зображення щодо інтелектуальної, фізичної, соціальної чи іншої переваги однієї статі над іншою та/або щодо стереотипності ролі чоловіка та жінки, що пропагує принизливе та зневажливе ставлення; принижує гідність людини за ознакою статі; демонструє насильство за ознакою статі; використовує зображення тіла (частини тіла) виключно як сексуального об'єкта з метою привернення уваги споживача

та/або посилання (слова, звуки, зображення) на сексуальні стосунки, що не стосуються рекламованого продукту чи способу його споживання»¹⁵.

29 травня 2023 року Урядом України був поданий до Верховної Ради проект Закону України «Про внесення змін до Дисциплінарного статуту Національної поліції України щодо врегулювання питання запобігання випадкам дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань на робочому місці». Передбачається, що вся службова діяльність Нацполіції має здійснюватися з неухильним дотриманням принципу рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, а службові розслідування, пов'язані з дискримінацією за ознакою статі та сексуальним домаганням, проводяться дисциплінарною комісією, до складу якої входять представники обох статей у рівному співвідношенні. Законопроект наразі узгоджується¹⁶...

20 червня 2022 року Верховною Радою прийнято Закон України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» (Стамбульська конвенція)¹⁷. Стамбульська конвенція - це міжнародна угода Ради Європи щодо насильства проти жінок і домашнього насильства, підписана у Стамбулі 11 травня 2011 року. Однією з перших Україна підписала Конвенцію, а потім понад 10 років громадянське суспільство лобювало її ратифікацію парламентом. Конвенція сприяє ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохоченню дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам самостійності. Зокрема, Конвенція передбачає, що сторони засуджують усі форми дискримінації стосовно жінок і своєчасно вживають необхідних законодавчих та інших заходів для запобігання дискримінації, зокрема шляхом:

- закріплення в національних конституціях або іншому відповідному законодавстві принципу рівності між жінками та чоловіками й забезпечення практичної реалізації цього принципу;
- заборони дискримінації стосовно жінок, у тому числі за допомогою використання санкцій, де це доречно;
- скасування законів та практик, які є дискримінаційними стосовно жінок.

Стамбульська конвенція в Україні набрала чинності 1 листопада 2022 року. Цікаво, що Євросоюз ратифікував цю Конвенцію Ради Європи лише 28 червня 2023 року. Про це у Twitter повідомила генеральна секретарка

¹⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1750-20#Text>

¹⁶ <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3714629-urad-proponue-zmini-do-statutu-policii-dla-zapobiganna-seksualnim-domagannam-na-roboti.html>

¹⁷ <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224306.html>

Ради Європи Марія Пейчинович-Буричі при цьому зазначила: «дуже хороший день для Європи»¹⁸.

11 листопада 2022 року Уряд прийняв розпорядження дуже важливе для людей з інвалідністю: «Про затвердження плану заходів на IV квартал 2022 р. з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року»¹⁹. План заходів був зорієнтований на створення системи цивільного захисту із врахуванням потреб захисту і безпеки маломобільних груп населення, включаючи осіб з інвалідністю, в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Зокрема, цим Планом були передбачені заходи щодо підвищення доступності об'єктів фізичного оточення, товарів, робіт та послуг для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

13 грудня 2022 року прийнято Закон України «Про національні меншини (спільноти) України»²⁰. Законом передбачено, що державна політика стосовно національних меншин (спільнот) базується на принципі недопущення дискримінації осіб, які належать до національних меншин (спільнот). Окрема стаття 4 говорить про заборону дискримінації і передбачає, що особи, які належать до національних меншин (спільнот), є рівними перед законом та мають право на рівний правовий захист, а будь-яка пряма чи непряма дискримінація цих осіб є неприпустимою.

6 вересня 2023 року Верховною Радою України до Порядку денного включено Проєкт Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо боротьби з проявами дискримінації»²¹, який обговорювався в парламенті понад два роки. Зокрема, йдеться про необхідність уніфікації термінології, пов'язаної з використанням терміна «нетерпимість», а також забезпеченні покарання за злочини, скоєні з мотивів нетерпимості за такими ознаками, як раса, колір шкіри, релігійні переконання, сексуальна орієнтація, транс-сексуальність, інвалідність, мова тощо.

Не зважаючи на великий обсяг проробленої роботи, укладачі державного звіту про виконання Плану дій за 2022 рік констатували, що комплексна система збору даних про порушення законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації поки що не функціонує.

¹⁸ <https://suspilne.media/517299-evrosouz-ratifikovav-stambulsku-konvenciu/>

¹⁹ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-na-iv-kvartal-2022-r-z-realizaciyi-nacional-noyi-strategiyi-iz-stvorennya-bezbarvernogo-prostoru-v-ukrayini-na-period-do-2030-roku-i111122-1041>

²⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text>

²¹ https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71891

4 / **Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків**

Стратегічна ціль цього напрямку – жінки і чоловіки в Україні мають рівні права та можливості у всіх сферах життєдіяльності.

Здійснення Плану дій забезпечує застосування комплексного гендерного підходу до формування, реалізації, моніторингу та оцінки усієї державної політики, в усіх сферах життя суспільства. Отже, треба підкреслити, що гендерні питання, які розглядаються даним звітом, стосуються не лише § 9, а й багатьох інших аспектів Національної стратегії у сфері прав людини. Так само комплексний гендерний характер носять усі документи, прийняті на її реалізацію.

12 серпня 2022 року Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням № 752-р схвалив Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердив Операційний план з її реалізації на 2022–2024 роки²².

Стратегія спрямована на забезпечення єдиної державної гендерної політики, на об'єднання суспільства навколо цінностей прав і свобод людини, що утверджуються на основі принципів рівності та недискримінації всіх жінок і чоловіків, хлопців та дівчат, на основі консолідації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, міжнародних організацій, соціальних партнерів, громадських об'єднань, інших представників та представниць громадянського суспільства, закладів, установ та організацій різних сфер, приватного сектору тощо для реалізації міжнародних та національних зобов'язань щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків для сталого розвитку держави у всіх сферах.

На початку Стратегії дається великий перелік документів, які лягли в її основу, вимоги яких враховано при її створенні, з якими координуються її цілі й завдання.

²² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>

У дуже ґрунтовному аналізі поточного стану зазначено, що впродовж останніх десятиліть Україна досягла значного прогресу в забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та приєдналася до всіх основних міжнародних договорів у сфері гендерної рівності та прав жінок, зокрема Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативного протоколу до неї, відповідних конвенцій Міжнародної організації праці, Конвенції про права осіб з інвалідністю тощо.

Стратегія покликана забезпечити:

- ефективно та злагоджене функціонування національного механізму, що дозволить створити підґрунтя для врахування потреб різних груп жінок і чоловіків при прийнятті рішень у всіх сферах та на всіх рівнях;
- ефективну протидію усім формам насильства, у тому числі пов'язаному з військовою агресією РФ;
- жінкам та чоловікам – рівність прав та можливостей людського розвитку в освіті, охороні здоров'я, соціальному захисті, культурі та спорті тощо;
- рівну участь жінок та чоловіків у різних сферах економічної діяльності, що загальмує зростання бідності населення, пов'язане із агресією РФ в Україні.

Особливо значимими для дослідниць стали Оперативні цілі 1.1 та 1.2. «Підвищено спроможність інституційного механізму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» та «Забезпечено рівні

права та можливості жінок і чоловіків у процесі прийняття управлінських рішень». Ними передбачено досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків у прийнятті управлінських рішень в органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в організаціях, зокрема шляхом запровадження позитивних дій (гендерні квоти, програми наставництва, менторські програми).

Серед завдань амбасадорками виділено пункт: забезпечення проведення регулярних інформаційно-просвітницьких та навчальних заходів для різних груп жінок, зокрема з числа вразливих категорій, щодо методів та форму часті у формуванні, реалізації та оцінюванні політики на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Серед очікуваних результатів виділено такі:

- збільшилося представництво жінок серед депутатів усіх рівнів, на посадах державної служби категорії "А", у наглядових радах державних компаній;
- представниці громадських об'єднань, які представляють різні групи жінок (ВІЛ-інфіковані особи, особи з інвалідністю, жінки, які проживають у сільській місцевості, представниці національних меншин (зокрема кримсько-татарської, ромської), жінки з числа внутрішньо переміщених осіб, ветерани війни та інші), беруть участь у формуванні та реалізації державної політики та моніторингу виконання міжнародних та національних зобов'язань.

Висновок: жінки і дівчата з інвалідністю та ВПО прагнуть і готові брати участь на позиціях, де приймаються рішення на рівні влади, бізнесу і суспільства вцілому.

Документ є важливим для формування та реалізації державної політики у всіх сферах, забезпечення стійкості України, її відновлення та подальшого розвитку. Важливою є вимога і зобов'язання держави щодо збереження досягнень державної політики

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків попередніх років, а також інтеграція гендерного підходу в Національну стратегію відновлення України та інші програмні документи.²³

20 грудня 2022 року Уряд України, після довгих років лобіювання, ухвалив Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року, а також затвердив операційний план її реалізації (2022-2024)²⁴. Стратегія розроблена з метою реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері освіти та на виконання Державної стратегії забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків до 2030 року у рамках реалізації зобов'язань Уряду, взятих в межах міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц»²⁵.

Головною метою гендерної Стратегії в освіті є комплексне впровадження принципів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків і недискримінації за будь-якою ознакою в системі освіти та визначення шляхів дотримання гендерного підходу на всіх рівнях та сферах освіти.

Стратегія зокрема спрямована на:

- комплексне впровадження принципів і заходів щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, поваги до людської гідності та недискримінації у нормативно-правових документах у сфері освіти;
- вдосконалення освітнього процесу на засадах рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, недискримінації та протидії будь-якого роду насильства;
- посилення компетенції і професійних можливостей фахівчинь і фахівців із питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- розширення міжнародного співробітництва у сфері освіти щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- впровадження практик інклюзивності у сфері освіти як основи подолання наслідків повномасштабної війни.

²⁴ <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukhvalyv-stratehiiu-vprovadzhenia-hendernoi-rivnosti-u-sferi-osvity-do-2030-roku>

²⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1578-2020-%D1%80#Text>

16 грудня 2022 року Розпорядженням Уряду від 16.12.2022 № 1150 внесено зміни до Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року, який врахував нові виклики, пов'язані із повномасштабним військовим вторгненням РФ на територію України²⁶. Зокрема:

- розширено коло цільових груп для надання гуманітарної, психологічної, правової допомоги, соціальних та адміністративних послуг;
- Національний план доповнено заходами щодо підтримки осіб, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях, проживають у районах бойових дій, перебувають у полоні, жінок, яких примусово вивезли до РФ, або які вимушено виїхали за кордон;
- розширено заходи із надання ефективної своєчасної допомоги постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, а також щодо активізації участі жінок у процесах реагування на збройну агресію та постконфліктного відновлення України.

27 грудня 2022 року Мінсоцполітики затвердило Методичні рекомендації з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад²⁷. Давноочікуваний документ для місцевого рівня влади і взаємодії з населенням на місцях.

Методичні рекомендації розроблено з метою визначення алгоритму застосування гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини в процесі управління територіальною громадою, в процесі розроблення та реалізації програм розвитку територіальної громади, а також в процесі впровадження механізмів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на рівні територіальної громади та організації діяльності відповідальних фахівців органів місцевого самоврядування з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Але, як відзначили юні дослідниці, цей конче актуальний і потрібний документ є досить непростим для подальшого впроваджен-

ня, він потребує ретельного вивчення, роз'яснень, збору даних про проблемні ситуації у громаді й сім'ях, врахування чинників, які зумовлюють складні життєві обставини. Це, зокрема, похилий вік; втрата рухової активності, пам'яті; хвороби, психічні та поведінкові розлади, інвалідність; бездомність; безробіття; малозабезпеченість; розлади у дітей через розлучення батьків; ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків із виховання дитини; жорстоке поводження з дитиною; насильство за ознакою статі; домашнє насильство; потрапляння в ситуацію торгівлі людьми; шкода, завдана пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією тощо.

²⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-2022-%D1%80#Text>

²⁷ <https://www.msp.gov.ua/documents/6267.html>

Рекомендацією для місцевої влади є утворення консультативно-дорадчих органів, що розглядатимуть питання, які потребують міжгалузевої співпраці, зокрема, визначатимуть шляхи, механізми та способи вирішення проблем територіальної громади, пов'язаних із гендерною нерівністю, протидією торгівлі людьми, домашньому насильству та насильству за ознакою статі, сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом²⁸.

15 вересня 2023 року Кабінет Міністрів України схвалив Національну стратегію подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року та затвердив операційний план заходів з її реалізації на 2023-2025 роки²⁹.

Це останній документ, розглянутий амбасадорками в ході дослідження. Україна сьогодні активно працює над скороченням розриву в оплаті праці між чоловіками і жінками. Ми приєдналися до Міжнародної коаліції за рівну оплату праці, а також до Ініціативи «Партнерство Біарріц»³⁰. На сьогодні показник розриву складає 18,6 % і є більшим, ніж в інших країнах ЄС. Великим викликом щодо гендерної рівності в оплаті праці після війни залишається загроза неповернення українок та українців, які на даний час перебувають за кордоном.

Планом заходів передбачено:

- 1. Подолання стереотипів і дискримінації за ознакою статі.
- Вдосконалення законодавства про рівну оплату праці. Зокрема у новій редакції

Закону «Про працю» вводиться принцип однакової оплати за працю рівної цінності незалежно від статі та посилення судового захисту жінок. Будуть введені перевірки Держпраці на підставі скарг про дискримінацію в оплаті праці за гендерною ознакою. Також буде розроблено національну методологію гендерно-нейтральної оцінки робіт і навчання для інспекторів праці та роботодавців.

- Створення умов для зручного поєднання сімейних та професійних обов'язків. Зокрема, буде поліпшено законодавство щодо рівного ставлення до чоловіків і жінок із сімейними обов'язками. Запроваджено навчальні програми для роботодавців щодо надання працівникам сприяння у поєднанні професійних і сімейних обов'язків.

²⁸ <https://www.msp.gov.ua/documents/6267.html> (п. 2.1.2.)

²⁹ <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-skhvalyv-natsionalnu-stratehiu-podolannia-hendernoho-rozryvu-v-oplati-pratsi-v-ukraini-na-period-do-2030-roku>

³⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1578-2020-%D1%80#Text> (Про план заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності, (розпорядження КМУ від 16 грудня 2020 р. № 1578-р)

Рекомендації для амбасадорок європейських змін: Взяти участь у масштабній інформаційній кампанії для жінок «Звісно, зможеш», щоб переконати їх і себе, що жінки здатні отримувати більшу винагороду за свою працю. А також взяти участь у просвітницькій кампанії для посилення обізнаності жінок і дівчат щодо своїх прав і можливостей, якими вони можуть скористатись, щоб підвищити свій професійний рівень, здобути нову, більш затребувану на ринку праці спеціальність, у тому числі з категорії STEM і відповідно вище оплачувану роботу, започаткувати чи розвивати власний бізнес.

Рекомендації для державних органів і бізнесу: Системно проводити гендерні аудити та обмін кращими практиками впровадження гендерної рівності на робочому місці.

5 / Практичне відпрацювання: участь Амбасадорок в адвокаційно-просвітницьких кампаніях

Адвокаційна робота – складова діяльності Школи Рівних Можливостей. Для нас це дієва можливість досягати змін у громадах і у державі в цілому. Ми використовуємо різні інструменти і різні форми проведення адвокаційних кампаній, які допомагають нам формувати в країні нові правила гри та змінювати наявні. Для учасниць Ініціативи «Амбасадорки європейських змін» і цього дослідження, зокрема, важливо було набути навички адвокації.

Упродовж червня – серпня 2023 року, в рамках Ініціативи, за підтримки німецьких партнерів, Амбасадорки взяли участь у трьох виїзних сесіях у місті Ольденбург, кожна за участю команд трьох країн: Польщі, України і Німеччини. В кожній сесії, крім навчальної програми, психологічного супроводу, знайомства з арт-технологіями в адвокаційних кампаніях, проходили публічні заходи.

За цей час українською командою було проведено сім інформаційно-адвокаційних кампаній з показом театральних вистав і з живими діалогами, в яких був почутий голос українських дітей – майбутніх амбасадорок та їхніх наставниць – експерток з прав людини. Всього присутніх на цих заходах було понад 3500 осіб.

21 – 30 червня 2023 року. «Тому що я дівчина?»

Тренінговий блок був спрямований на розкриття двох пріоритетів, а саме: – на захист прав людини, зокрема дітей, а також – на відповідь на виклики війни з рашистами як в Україні, так і в Польщі та Німеччині. Зокрема йшлося про набуття дівчатами навичок самозахисту, прийомів виходу з кризових ситуацій, надбання самовідчуття незалежності та суспільної гідності у масштабах європейської солідарності.

З України взяли участь 16 дівчат. Загальна кількість учасниць з трьох країн склала 50 осіб. Публічний захід 24 червня з виступом української команди зібрав близько 300 осіб (переважно біженців з України). Вокально-хореографічна вистава «Ми – українки!» по-справжньому схвилювала

«Я зможу, тому що я дівчина!» – переконані наші наймолодші Амбасадорки

присутніх, про що засвідчило подальше спілкування глядачів з акторами і обговорення дійства з діалогом щодо ставлення європейців до війни України з рашистами. Спікеркою була експертка Школи Рівних Можливостей Марія Абоянцева.

16 – 30 липня 2023 року. «Гортаючи сторінки історії»

У рамках Ініціативи «Амбасадорки європейських змін», до якої у Німеччині доєдналися хлопці, здійснено другий навчальний та інформаційно-адвокаційний блок з більш широкою інформаційною кампанією. Якщо перша сесія «Тому, що я дівчина?», що збрала виключно дівчат з Німеччини, Польщі та України, завершилась одним публічним виступом, то вже друга зустріч була зосереджена на проведенні низки адвокаційних заходів з показом української вистави «Діти війни», а також спільної вистави «Діти Європи – за Україну!». Тренінговий блок був посилений темами усвідомленого лідерства амбасадорок, резильєнтності, ідентичності, асертивності. Спеціальна лекція була присвячена аналізу сторінок історії, зокрема історії європейських воєн.

Спільна робота міжнародної команди

Вистава «Діти війни». Ольденбург. Липень 2023 р.

Результатом роботи української групи стали три публічні виступи української команди, наймасовішою була акція в рамках фестивалю Kulturesommer Oldenburg на центральній площі міста Ольденбург. Адвокаційну частину цих акцій модерувала експертка Школи Рівних Можливостей Марія Абоянцева. Спільний захід, де у виставі були задіяні команди трьох країн, пройшов у формі вуличного театру на площі біля Центрального вокзалу.

Міжнародна команда налічувала 58 осіб. Від України у програмі взяли участь 19 дівчат і юнаків. Охоплено інформаційно-адвокаційними заходами не менше 252 осіб.

07 - 21 серпня. «Будемо говорити про права дітей»

Під час широкомасштабної війни в Україні були і є порушеними абсолютно всі права дитини. Кожна українська дитина може сказати, що агресор має конкретне ім'я, зло має ім'я і це – російська федерація. Під час будь-якої війни страждають діти, але те, що відбувається в Україні, не можна описати одним словом «страждають». Те, про що зі сльозами на очах говорили українські діти режисерам-постановникам майбутньої спільної вистави, не матеріал для цього дослідження... Мова йде про війну і права дітей. Для присутніх ця тема надзвичайно важлива, болюча і актуальна. Як її краще втілити у виставі...

Два знаних режисера Вешик Даніеліс (з Польщі) та Детмар Кох (з Німеччини), які всім серцем з Україною, працювали над спільною адвокаційно-виставою.

В усіх учасників та учасниць програми були серйозні завдання, які треба було гідно здійснити. Зокрема, налагодити тісні стосунки з однолітками з дружніх країн, які взяли участь у цій міжнародній зустрічі. Цікаво, що в німецькій групі, цього разу, було багато вимушених переселенців/переселенок з України. Поляки добре розуміли українську, отже працювали майже без перекладача. Загалом у міжнародній команді налічува-

Атмосфера дружби, поваги й довіри

лось 60 осіб. В українській групі було 20 школярів і школярок. Їх супроводжували педагоги зі спеціалізованої Київської школи № 187 з інклюзією, яка була базовою у здійсненні Ініціативи «Амбасадорки європейських змін». На презентацію і другий показ вистави приїхала директорка школи Світлана Максимець. Рівень адвокаційних діалогів одразу зріс, бо в них активну участь взяла справжня очільниця української групи. Всього на двох публічних заходах було понад 700 глядачів³¹.

Підсумовуючи проведені дослідження, доцільно узагальнити, що цивілізований поступ української держави уможливує дотримання основних прав і свобод людини, враховуючи її етнічне походження, психофізичний стан, стать, релігійні вірування тощо. Серед європейськоорієнтованих інклюзивних підходів до формування спроможних громад і суспільства в цілому є принцип гендерної рівності. Імплементція цього принципу на національному, локальному і місцевому рівнях дозволить забезпечити рівні права і можливості кожного громадянина / кожної громадянки як повноправного учасника / рівноправної учасниці суспільного життя.

³¹ Інформаційні пости про всі згадані вище заходи в рамках Ініціативи розміщено у соцмережах, зокрема, на наших сторінках у Фейсбукі: <https://www.facebook.com/ipoSEO> та <https://www.facebook.com/gendernaobservatoriya>
На сайті Школи Рівних Можливостей: <http://gender-ua.org/>
На сторінці в Інстаграм: <https://www.instagram.com/iseoua/>
На телеграм-каналі: <https://t.me/ipoSEO> (поточна робоча інформація)

6 / Результати

1. Аналітичний звіт, на прохання стейкхолдерів, передано представникам Українського уряду, зокрема Урядовій уповноваженій з гендерної політики, Міністерству соціальної політики, Міністерству молоді та спорту, Міністерству освіти і науки, Міністерству юстиції, а також Київській міській державній адміністрації, Київському міському центру соціальних служб, Національній Асамблеї людей з інвалідністю України, Національній Раді Жінок України, Спільці Жінок України, Українській національній платформі Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (ФГС СхП) та партнерським організаціям для врахування при проведенні моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини або для використання в інформаційно-просвітницькій роботі у громадах і суспільстві.

2. Звіт взято за основу навчального курсу і практичних занять зі студентами Уманським державним педагогічним університетом ім. Павла Тичини.

3. Дослідження буде узагальнене науковцями Інституту проблем виховання Національної Академії педагогічних наук України для подальшого поширення досвіду в навчальних закладах України.